

"ממעין החיים"

שיחות שנאמרו מפי המשגיח הגה"צ ר' חיים וואלקין שליט"א

הכח לעמוד בניסיונות ובגלות ע"י "עצמיות"

משיח בן דוד שיבוא יחד עם משה רבינו שהוא הגואל האחרון, וזאת הכונה ויקח משה את עצמות יוסף עמו, רואים אנו מכאן בדיוק כפי שביארנו, שכל כוחו של יוסף, כל "תכונותיו וסגולותיו" של יוסף, הם "מעצמות עצמו", כי באמת כוחו וסודו של יוסף היה בזה, שהוא פשוט לא היה מושפע מאחרים או מהשפעות חיצוניות, אלא הוא היה מושפע רק מ"עצמיות עצמו", וכך הוא שמר על העצמיות והנכבדות הטבעית שלו, ובאמת זוהי גם הסיבה שהתורה מדגישה את הענין של לקיחת "עצמות יוסף", דוקא בפרשת בשלח, מיד אחרי שפרעה משלח את עם ישראל ממצרים, כי הדרך היחידה שבה אפשר לעבור את ה"ויסב אלוקים את העם", את המדבר או את הגלות, זהו רק ע"י "עצמות יוסף", ע"י הכוח והסוד שיוסף לימד אותנו, והיא ה"עצמיות", וכפי שכותב הגאון ר' הלל משקלוב זצ"ל ש"בעצמיות זו קשורה הגאולה האחרונה השלמה", שהכח להגיע ל"גאולה השלמה", זה באמת ע"י העצמיות, ולכך משה רבינו שהוא "הגואל האחרון", דוקא אצלו כתוב שלקח את "עצמות יוסף", כי באמת זוהי הדרך להגיע עד ל"גאולה השלמה".

בספר משלי (יד ל) כתוב "ורקב עצמות קנאה", ומדוע באמת משייכים את ה"רקב עצמות", את הסיבה לרקבון העצמות, דוקא למידה של "קנאה"?! ולפי מה שהבאנו מבואר היטב, כי "עצמות" זה מלשון "עצמיות", ואדם שמקנא בחבירו, שמסתכל מדוע לחבירו יש ולו אין, אדם שכל הסתכלותו ומבטו הינם רק ב"חוץ", רק בכוחות והיכולות של השני, זה מראה על אדם שחסר לו ב"עצמיותו", חסר לו בהכרה ובהסתכלותו הפנימית על חיוו שלו, על הכוחות שניתנו בו, ולכך אם יש "רקב עצמות", השייכות והסיבה לכך היא ה"קנאה", כי מי שיש בו את המידה והכח הזה של "עצמיות", אין בו את מידת ה"קנאה", אין לו במה לקנאות, כי הרי יש לו את כל מה שהוא צריך, יש בתוכו כבר את כל הכוחות כדי להשלים את תפקידו וייעודו בחייו, וא"כ מדוע עליו לקנאות בשני, הוא שלם עם עצמו ועם תפקידו המיוחד רק לו, הוא חי עם עצמו, וכך הוא ניצל ממידת הקנאה.

הרמב"ן כותב בפרשת ויגש, עה"פ "ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה" (מו יד) וז"ל: "ספר הכתוב זה וגמר הענין בכל הפרשה, להודיע מעלת יוסף בחכמה בתבונה ובדעת, וכי היה איש אמונים שהביא את כל הכסף ביתה פרעה, ולא עשה לעצמו אוצרות כסף ומטמוני מסתרים בארץ מצרים או לשלחו לארץ כנען, אבל נתן למלך הבוטח בו כל הכסף", שיוסף אע"פ שהוא היה "מושל בכל ארץ מצרים", שהוא היה במצב של "וינהלם בלחם", הוא ממש שלט וניהל את מצרים, ובכל זאת, מעידה עליו התורה "ויבא את כל הכסף ביתה פרעה", שיוסף "לא עשה לעצמו אוצרות כסף ומטמוני מסתרים", הוא לא ניצל את המצב שהוא שולט במצרים, כדי לעשות לעצמו "אוצרות", אלא הוא הביא את הכל "ביתה פרעה", הוא לא

וישלח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור ויגלה ויחלף שמלותיו ויבוא אל פרעה (מא יד), לאחר שפרעה חולם את חלומותיו, הוא מתייעץ עם כל חכמי וחרטומי מצרים, כדי לדעת מהו פתרון החלומות, ואחרי שפרעה לא מקבל את הפתרונות שהציעו לו, נעמד שר המשקים ומספר לפרעה על "עבד עברי" שהיה איתו ביחד בבית האסורים ש"ייהי כאשר פתר לנו כן היה", הוא הצליח לפתור לנו את חלומותינו, וכששומע פרעה על כך, הוא מיד מצוה לקרוא ליוסף, ואז מיד "וירצהו מן הבור", "ויבוא אל פרעה".

ולכאורה יש להעיר איך באמת הצליח יוסף לעשות את המעבר החד והקוטבי הזה, מ"בית האסורים", עד למצב של "ויבוא אל פרעה", ממצב של "עבד עברי" ל"מושל בכל ארץ מצרים", כי הרי להיות ב"בור", בבית האסורים, אין זה רק מעבר חיצוני שאפשר לפתור ע"י "ויגלה ויחלף שמלותיו", ע"י מעשה חיצוני, אלא זהו "מצב נפשי" עמוק ביותר להיות נמכר ע"י אחיו לעבד, להיות רחוק מבית הוריו, ועוד להיות בבית האסורים במצרים, ואחרי כל זה בתוך רגע אחד "ויבוא אל פרעה", שכשמצבו מתהפך לכיוון ההפוך והקיצוני ביותר, הוא נעמד לפני פרעה כאילו כל הטלטלות והמאורעות שהיו עמו כלל לא התרחשו ולא השפיעו, ומהו באמת כוחו וסודו של יוסף שעמד במעבר הקוטבי והקיצוני הזה?!

נראה לבאר זאת ע"פ מה שכתוב בפרשת בשלח (יג יט) "ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמור פקוד יפקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם", שאחרי שעם ישראל מתבשר בבשורת הגאולה והיציאה ממצרים, ופרעה משלח אותם מארצו, כתוב שמשה לוקח את "עצמות יוסף", ובאמת יש להעיר, מדוע התורה כותבת ומדגישה דוקא את "עצמות יוסף", ולא "ארונו של יוסף", מה מיוחד בהגדרה הזאת של "עצמות יוסף" דוקא?! **אלא הביאור והיסוד בכל זה הוא, שהתורה באה לגלות ולחדש לנו, שבאמת כל מהותו וכוחו של יוסף היה טמון ב"עצמות יוסף", ב"עצמותו", בפנימיותו של יוסף, שליוסף לא היה רק כח של התרגלות למצב, אלא היה בו כח פנימי של שמירה על מצבו התמידי, ולכך קרן ממנו נחישות ובטחון להיות שולט בכל מצב ולא להיות נגור ומושפע, וכך הוא נשאר באופן תמידי ובכל מצב בחייו, עם אותם עקרונות, עם אותה קדושה, הוא לא היה נגוע ופגוע מדמיונות היצר, כי הוא פשוט הכיר את עצמו וחי עם עצמו, וזהו הביטוי "עצמות יוסף", שמבטא את כל כוחו ואישיותו של יוסף, שהיה בו "עצמיות", אישיות בריאה ואיתנה, ללא תלות באחרים.**

ובאמת בספר "קול התור" להגאון ר' הלל משקלוב זצ"ל, מובא ביאור, עה"פ "עצמות יוסף" וז"ל: "בזה צפון סוד עצמיותו של משיח בן יוסף, ומכאן שכל תכונותיו וסגולותיו באות לא רק ע"י צינור השפע שביסוד, אלא גם מעצמיות עצמו, בעצמות זו קשורה הגאולה האחרונה השלמה של

בגמ' ביומא (לה:) מובא "ת"ר עני עשיר ורשע באים לדין וכו' רשע אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה, אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצרי, אומרים לו כלום נאה היית מיוסף וכו' יוסף מחייב את הרשעים", כשמגיע ה"רשע" לבית דין של מעלה, שואלים אותו מפני מה לא עסק בתורה, והוא אומר ש"נאה הייתי וטרוד ביצרי", ומביאים לו מיד ראיה מיוסף "כלום נאה היית מיוסף", זאת אומרת שמביאים לו דוגמא לכך שגם הוא ה"רשע", יכל לעמוד בפני ה"טרוד ביצרי", שהיה גם בתוכו את הכוח להתמודד מול היצר, והראיה היא מ"יוסף", רואים אנו מכאן, איך שהכח והדרגה שהיה ליוסף, ה"עצמיות" שהיה ליוסף, אין היא דרגה שרק יוסף יכל להגיע אליה, אלא "יוסף מחייב רשעים", שעל האדם עומדת תביעה מדוע הוא לא למד מיוסף, מדוע הוא לא למד ממנו את דרכי ההתמודדות נגד היצר, את הדרך להתמודד בפני המשפט של "טרוד ביצרי", ועד כדי כך התביעה על האדם, עד ש"יוסף" מחייב אפילו "רשעים".

ב"מכתב מאליהו" מובא מהרב דסלר זצ"ל (ח"ד 363) מכתב, שבו הוא נענה לבקשה למסור שיחה בירושלים, אך הוא מבקש, "נא יעשו עמדי הטובה ויסדרו שהגר"י לוינשטיין שליט"א יקדים את שיחתו היקרה לפני, כי פשוט אתבייש לקפוץ בראש לפניו, והוא משארית שוחרי המוסר האמתיים אשר ידברו בתוך עצמם אל עצמם", שההגדרה של הרב דסלר להגר"י לוינשטיין, ל"שוחרי המוסר האמתיים", היא "אשר ידברו בתוך עצמם אל עצמם", כי זוהי ההגדרה האמיתית לפעולת ומטרת לימוד המוסר, "לדבר בתוך עצמו אל עצמו", להגיע אל ה"עצמיות" שבו, להכיר את עצמו ואת כוחותיו שלו, כך ורק כך, אפשר יהיה להגיע להדרגה והתואר של "שוחרי המוסר האמתיים".

עלינו ללמוד מכל זה, ללמוד מיוסף, שמוכרחים אנחנו לגלות את ה"עצמיות" הפנימית שבתוכנו, את האישיות הנפלאה והכוחות המיוחדים שהינם כבר בתוכנו, כדי לגלות את ייעודנו ושליחותנו, וכך לא נהיה מושפעים ונגררים, אלא רק נהיה משפיעים "עצמיות" בסביבתנו, כי המטרה היא להיות "שולט אך לא נשלט", וכך לא נגיע "לחמוד" את מה שאינו שלנו, את מה שאינו שייך לאמת הפנימית שבתוכנו, כי על האדם להיות "שבע רצון ממה שיש לו ועוד יותר ממה שאין לו", כי הרי זה פשוט "אינו שלו", ועלינו לחזור ולהגיד תמיד את המשפט הפשוט הזה שיש דברים שהם בגדר של "אינו שלו", שיש דברים שפשוט זה לא "אני", זה לא ההתנהגות שלי, זה לא הדרך שעליה גדלתי, לא להכנס לדיון האם זה אסור או מותר, אלא פשוט "זה לא אני", כי מי שחי עם עצמו ועם האישיות שלו, אין הוא צריך כלל לקנאות או לקחת ממה שאינו שלו, כי הרי הכל כבר נמצא בתוך "עצמיות עצמו", וכך נשאר כולנו באופן תמידי ובכל מצב, עם אותם עקרונות, עם אותה קדושה, עם שמירה תמידית על דרגתנו ומצבנו, ונשאר תמיד במעלת "הוא יוסף", ולא נהיה פגועים מדמיונות היצר, ואז בודאי גם לא נתבע בבית דין של מעלה על ה"טרוד ביצרי", כי אנחנו כן נלמד מיוסף, ואז היצר לא יוכל לשלוט באדם שכל כולו הוא "עצמיות פנימית", וכך נזכה בעז"ה לעמוד בפני כל הנסיונות והגלות.

[נכתב ע"פ הבנת השומע ובאחריותו]

לקח לעצמו שום דבר שאינו שייך לו, והכוח באמת לעמוד בכל הנסיון הזה, לשלוט בעצמו ולא לקחת ממה שאינו שייך לו, זוהי ממעלת ה"עצמיות", שיוסף היה מצוין בה, שהוא היה כל כך מלא וגדוש בעצמיות ובפנימיות, עד שהוא לא הרגיש שום צורך כלל לקחת מכל העושר הגדול הזה, כי הרי עושר זה איננו שלו, אין הוא שייך לפנימיותו, ומה שאינו שייך לו ולפנימיותו, אין הוא נוגע בזה כלל, וכך הוא הגיע לתואר של "איש אמונים", עד ש"נתן למלך הבוטח בו את כל הכסף".

בגמ' ביבמות (ק"ח:) מובא "רבי אבהו אמר, אמר קרא בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, עין שלא רצתה לזון ולהנות מדבר שאינו שלו, תזכה ותאכל כמלוא עיניה", שהגמ' מבארת מהו הטעם שבמשכן שילה היו נאכלים קדשים קלים ומעשר שני "בכל הרואה", שכל עוד היו רואים את משכן שילה אז יכלו לאכול קדשים קלים ומעשר שני, והטעם לפי רבי אבהו הוא, שמשכן שילה היה בחלקו של יוסף, ויוסף הרי זכה לברכה של "עלי עין", וזה מכיון שיוסף לא רצה "לזון ולהנות מדבר שאינו שלו", שהוא לא הסכים לשכב עם "אשת אדוניו", עם אשת פוטיפר, והסיבה לכך היא פשוט כי זה "אינו שלו", **רואים אנו מכאן שוב, שכל סוד עמידתו של יוסף בכל מהלך חייו בנסיונות ובקשיים, זה המשפט הפשוט שזה "אינו שלו", יש לו את ה"עצמיות שלו", ומה שהוא מחוץ לעצמיותו זה פשוט "אינו שלו", מה שיוסף לא רצה לשכב עם אשת פוטיפר זה לא היה בגלל שהיה אסור, הוא לא היה צריך להגיע לזה, יוסף כלל לא נכנס לדיון אם זה אסור או לא, אלא פשוט זה "אינו שלו", וכך גם אנו צריכים ללמוד מכך, ע"י כח ה"עצמיות" הזה, שיש דברים שפשוט לא לוקחים או לא עושים, כי זה פשוט "אינו שלו", זה לא אתה, זה לא האישיות הטבעית והפנימית שלך, לא "אסור או מותר", אלא האם זה "שליך", או שזו אינה אישיותך, זו אינה דרכך.**

הגר"א בפירושי אגדות (כב קה) אומר "יכול העבירות והחטאים הכל מחמדה, כמ"ש כי לא תחמוד כולל כל הדברות וכל התורה, כמו שהאריכו בזה, ועיין בדבריהם, וכל העוין הטורף טרף, הוא סימן שאין בו מידת ההסתפקות, וכמ"ש בא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה, והוא ההסתפקות", שבאמת המקור לכל העבירות והחטאים שהאדם חוטא, מה שמניע לכל זה, היא ה"חמדה", שאדם חומד את מה שאינו שלו, את מה שלא שייך ל"עצמיותו", עד כדי כך ש"לא תחמוד כולל כל הדברות שבתורה", כי באמת בשביל לעמוד בנסיונות בכלל, ובנסיונות הגלות בפרט, על האדם לשמור על "פנימיותו", על האישיות המיוחדת רק לו, ל"הסתפק במועט", כי ה"מועט" באמת כבר מספק את הצורך האמיתי והפנימי שלו, וכך הוא יגיע לדרגה של "צדיק באמונתו יחיה".

בפרשת שמות (א ה) כתוב "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים", ומבאר שם רש"י "להודיע צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים, ונעשה מלך, ועומד בצדקו", התורה מדגישה ומעידה על יוסף, שיוסף הצליח לעמוד בפני כל התלאות והנסיונות שהוצבו לפניו, הוא לא השתנה אפילו במעט בצדקותו, תמיד הוא יהיה אותו יוסף "הרועה את צאן אביו", גם כשהוא נמצא במצרים, וגם כשהוא נעשה "מלך" במצרים, תמיד זה "הוא יוסף", אותו יוסף שהיה אצל אביו ב"ארץ כנען", "הוא יוסף" שנמצא גם ב"מצרים", וזהו כמובן רק ע"י הכוח המיוחד שהיה ליוסף, "עצמות יוסף", עצמיות פנימית חזקה ובריאה, ללא תלות באחרים, ללא קנאה באחרים, הוא פשוט לא הסתכל על דבר ש"אינו שלו", הוא לא "חומד" שום דבר, אלא יש בו את מידת ההסתפקות הפנימית.

לקבלת העלון במייל בעברית, אנגלית, ובספרדית, וכן להערות והארות ניתן לכתוב ל: memayan7@gmail.com

נתרם להצלחת ר' אהרון ב"ר היים שיחי'